

پایداری در معماری و شهر سازی

International Congress on Contemporary Sustainable Architecture and Urbanism

مطالعه و بررسی مسکن برونگرا در شهرهای معاصر ایران

(نمونه موردی شهر یزد)

نرگس سادات خلیلی آزاد

چکیده

شهر یزد به عنوان دومین شهر معماری جهان پس از ونیز ایتالیا، دارای آثار معماری ارزشمند بسیاری است که از جمله مهمترین آنها خانه های سنتی این شهر است. غالب این خانه ها به صورت بافتی در هم فشرده پیرامون بناهای عمومی کهن نظیر مسجد، آب انبار، حمام و ... گرد آمده و دارای الگویی درونگرا بوده اند. همچنین در کنار این مسکن درونگرا، شاهد حضور خانه باغ هایی نظیر باغ دولت آباد، پهلوان پور و ... هستیم که غالباً در تملک اغنیا بوده اند و ساختمان مسکونی احداث شده در درون این باغها دارای الگویی برونگراست. (لیلا علی حیدری)

بر این اساس میتوان گفت که هم درونگرایی و هم برونگرایی در الگوی ساخت و ساز سنتی شهر یزد، بسته به موقعیت و شرایط پیرامون بنا وجود داشته است، اما متأسفانه در یزد امروز، آنچه که به عنوان الگوی معماری در خانهها دیده میشود، هیچ نسبتی با الگوی درونگرایی پیشین ندارد. هرچند از جهاتی می توان آن را با الگوی برونگرایی خانه باغهای قدیم شبیه دانست، اما باید اذعان کرد که تفاوت بین آنها به مراتب بیش از شباهت است و همین فاصله موجب بروز پیامدهای منفی و اتلاف انرژی و سرمایه در خانه های کنونی شده است.

در این مقاله مسکن برونگرایی امروز شهر یزد را مورد بررسی قرار داده و پیامدهای منفی و بعضاً مثبت این الگوی معماری را نسبت به الگوهای کهن از نظر میگردانیم. اما در نهایت آنچه به عنوان نتیجه به دست میآید ناهماهنگ بودن این تحولات با خصوصیات منطقه و ریشه داشتن آن در بعد روحی، اجتماعی و نیز هویت بحران زده جامعه کنونی شهر یزد است. چرا که برونگرایی معاصر به هیچ عنوان ریشه در فرهنگ اصیل مردم شهر یزد نداشته و نوعی تقلید کور کورانه و نه انتخابی و اختیاری از دیگر جوامع به ظاهر متجدد و صنعتی به حساب میآید. از این رو تغییر این روند و تبدیل این برونگرایی به الگویی هماهنگ با شهر یزد متضمن خودباوری، خودشناسی و بالا رفتن آگاهی نه تنها معماران و طراحان ساختمان، بلکه همه مردم شهر یزد در خصوص تاریخ، فرهنگ و شرایط محیط خود است.

واژه های کلیدی: برونگرایی، مسکن، حیاط، تقلید.